

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТРАНЗИТИВНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Для досягнення розвинутої і стабільної економіки України потребує нарощування інвестиційних ресурсів, послідовного збільшення частки капітальних вкладень у валовий внутрішній продукт як резидентів так і нерезидентів країни, оптимізації напрямів їх вкладення та поліпшення структури інвестиційних джерел. Покращення інвестиційного клімату та підвищення ефективності інвестиційних процесів є одними з основних напрямів державної політики на сучасному етапі. Інвестиції є найважливішим засобом забезпечення структурних зрушень у народному господарстві, зростання технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях.

Метою цієї роботи є спроба проаналізувати і запропонувати напрями покращення необхідної правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення інвестиційного клімату й формування основи збереження та нарощування конкурентоспроможності вітчизняної економіки, а також створення умов для зацікавлення національних інвесторів вкладати кошти та використовувати прибутки всередині країни, не вивозячи їх за кордон.

Проблемам залучення інвестицій в економіку України та вивченню її інвестиційного клімату присвячені праці багатьох вчених. Зокрема, І.Бланка, О.Гаврилюка, Л.Гончаренко, В.Беседіна, А.Музиченка, В. Геєця та ін. Однак проблеми забезпечення сприятливого інвестування потребують постійного розгляду, аналізу та вирішення.

Згідно із Законом України "Про інвестиційну діяльність" інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, внаслідок якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект.

Такими цінностями можуть бути: грошові кошти, цільові банківські вклади, паї, акції, та інші цінні папери; рухоме та нерухоме майно; майнові права, що випливають з авторського права, досвід та інші інтелектуальні цінності; сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної інформації, навичок для організації того чи іншого виробництва; права користування землею та інші цінності.

Сфера інвестиційної діяльності включає такі складові, як:

1. Політико-правове середовище, що повинно характеризуватись політичною стабільністю суспільства, наявністю і стабільністю нормативної бази підприємницької та інвестиційної діяльності;
2. Економічне середовище, що має слідувати за стабільністю національної валюти, темпами приросту інфляції, режимом оподаткування, валютним регулюванням і контролем, станом фондового ринку і фінансово-кредитної системи, платоспроможністю внутрішнього ринку;
3. Ресурси й інфраструктура, що повинна бути наділена можливістю ефективніше використовувати обмежені природні блага;
4. Соціально-культурне середовище і екологія.

Однак, за оцінками Міжнародної фінансової корпорації сьогодні Україна за інвестиційною привабливістю значно відстає від інших країн, за показником легкості ведення господарства вона посіла 152 місце (зі 183 країн), в той час як країни нашого регіону посіли значно вищі позиції: Росія - 120, Казахстан - 47, Молдова - 81, Білорусія - 69, Польща - 62.

Отже, з якими чинниками пов'язана така негативна ситуація в інвестиційній діяльності України? Сьогодні існує багато перешкод і проблем із залученням вітчизняних та іноземних інвестицій. По-перше, це корумпованість влади. Іноземні вкладники сподіваються, що українська влада забезпечить максимальну прозорість інвестиційних схем. Складність реєстраційних, ліцензійних, сертифікаційних та митних процедур. Реєстрація інвестицій згідно з встановленими процедурами триває місяцями, а крім того, створюються нові види ліцензій і спеціальних дозволів та скасовуються пільги, які раніше існували. По-друге, жорстке оподаткування. В нашій країні існує велика кількість різних видів податків, спостерігається несвоечасність повернення податку на додану вартість, а також відсутність стабільності податкового законодавства. По-третє, відсутність чітких і простих процедур викупу й оренди землі для ведення господарської діяльності, що є основним фактором виробництва. По, четверте, відсутність державного захисту інвестицій. Інвестори вимагають захисту своїх прав та інтересів у судах, підвищення ефективності судової системи, створенням системи контролю за ухваленням судами відверто не правових, рейдерських рішень.

За даними Державної служби статистики України, протягом останніх років знижуються темпи росту інвестицій в основний капітал, за січень-вересень 2010 року освоєно (використано) інвестицій в основний капітал близько 84 млрд. грн., при цьому, частка освоєних інвестицій в нематеріальні активи, в

цьому періоді, складає лише 4% загального обсягу капітальних інвестицій; ступінь зносу основних засобів перевищує 60%, загальний обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну на 01.01.2011 склав близько 44,7 млрд. дол. США, а на 01.01.2012 ця сума зросла до 48,5 млрд. дол. США.

За останні роки економіка України так і не позбавилася глибоких структурних деформацій і значно відстає від розвинених країн світу за сукупною продуктивністю всіх факторів виробництва та відповідно – рівнем добробуту населення. Більшість підприємств залишилися технологічно відсталими, енергоємними, із слабкою диверсифікацією продуктів і ринків. Прямі інвестиції підсилюють міжнародну інвестиційну позицію України та запобігають нарощуванню державного боргу, але у зв'язку зі зменшенням потоку прямих іноземних інвестицій міжнародна інвестиційна позиція України погіршилась. Відповідно до підрахунків Європейського банку реконструкції та розвитку кумулятивний показник обсягу прямих іноземних інвестицій в Україні на душу населення станом на початок 2011 року склав, приблизно, 1000 дол. США на душу населення тоді, як у Чехії – 7 418 дол., Болгарії – 6 226 дол., Казахстані – 3 706 дол., Польщі – 3 155 дол., Румунії – 2 350 дол.

Загалом, як у сфері внутрішніх, так і у сфері зовнішніх інвестицій, проблема полягає у низькій інвестиційній активності суб'єктів інвестиційної діяльності. Отже, активізація інвестиційної діяльності потребує комплексного підходу. Якщо ж удосконалювати тільки деякі елементи, то результативність усіх відповідних заходів залишиться низькою. Незважаючи на деякі позитивні зміни в становленні та розвитку інвестиційної діяльності України необхідно також зауважити наступні проблеми, які повинні бути розглянуті і вирішені інвестиційною політикою.

Отже, на сучасному рівні економічного розвитку, держава повинна здійснювати контроль за станом ринку, регулювати економічну, політичну та соціальну діяльність за допомогою різноманітних важелів і стимулів. Необхідно створити систему державного регулювання інвестиційними процесами, яка працювала б з іноземними інвесторами, сприяла залученню капіталу тощо. Ця система повинна мати необхідну інформацію про підприємства і проекти, які потребують інвестицій, про інвесторів, про проведення міжнародних тендерів; повинна забезпечувати співпрацю інвестиційних фондів, компаній зі страховими, аудиторськими, фондовими біржами. Але для того, щоб така система ефективно функціонувала, необхідно створити відповідну законодавчу базу, здійснювати ефективну амортизаційну політику, вигідну для обох сторін кредитну та податкову політику, визначити певні умови користування природними ресурсами.